

Η ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΗ ΗΘΙΚΗ
Τελεολογική αντίληψη : σε κάθε ενέργεια υπάρχει σκοπός

Ο άνθρωπος όν δημιουργικό : οι ενέργειές του αποβλέπουν σε στόχους

Οι στόχοι ιεραρχούνται με τελικό την

ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ

που δεν τοποθετείται όμως σε κάποιο
απώτερο σημείο της ζωής μας

Ορθή ενέργεια : επιλογή μέσης οδού

Ο αποδεικτικός συλλογισμός

- Η εκπλήρωση του έργου μας καθορίζεται από τα προσόντα και την ιδιαίτερη φύση μας
 - Η ιδιαίτερη φύση του ανθρώπου συνίσταται στη Λογική
 - Ορθή ενέργεια είναι όποια συμβαδίζει με τη Λογική
 - Η Λογική συνίσταται στην ισορροπία, τη μέση οδό
 - Ορθή ενέργεια επομένως είναι η μέση οδός

ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ :
ενέργεια της ψυχής σύμφωνα με την αρετή

►Επιλογή της

μεσότητας

ανάμεσα στα δύο άκρα

ΔΕΙΛΙΑ - **ΘΑΡΡΟΣ** - ΘΡΑΣΟΣ

Ο άνθρωπος όμως σε ορισμένες, καθοριστικές για τη ζωή του, στιγμές είναι υποχρεωμένος να επιλέξει την ακραία στάση κι όχι τη μεσότητα

ΕΚΗΒΟΛΟΣ

Η ηθική φιλοσοφία του Αριστοτέλη εμφανίζεται ιδιαίτερα πειστική στον κοινό νου, αφού κανείς εχέφρων άνθρωπος δε θα διαφωνούσε ότι πρέπει στη ζωή να αποφεύγουμε τις ακρότητες και να ακολουθούμε πάντα το μέτρο. Πώς όμως αντιλαμβάνόταν τη μεσότητα ο Αριστοτέλης; Ήταν η θεωρία του μια χρυσή μετριότητα; Τι ρόλο έχουν στη φιλοσοφία του η ευδαιμονία και η αρετή;

- **Η αρετή ως έλλογη δραστηριότητα.**

Όπως στα φυτά η τροφική ψυχή αποτελεί ζωτική δραστηριότητα που τα φέρνει στην ωραιότητα του άνθους τους και όπως η ψυχή των ζώων εκφράζεται με τις δραστηριότητες της αίσθησης, της όρεξης και της ζωντανίας προκειμένου να πραγματοποιηθεί έτσι και στον άνθρωπο, η ευδαιμονία (που αποτελεί επαρκή μαρτυρία, πως τούτη η δραστηριότητα ιδιάζει στον άνθρωπο) σχετίζεται με την έλλογη (ενάρετη) δραστηριότητα της ψυχής. Η λειτουργία της ύψιστης φύσης του ανθρώπου, η λογική ψυχή του, είναι τούτος να ζει μιαν εύτακτη ζωή. Κατ' αυτήν κάθε πλευρά του ανθρώπου ανταποκρίνεται στις έλλογες εντολές του, με την έννοια ότι η κατώτερη φύση του συμπεριφέρεται σε συμφωνία προς τον λόγο. Έτσι, η αρετή περιλαμβάνει στην ουσία τη χρήση των ικανοτήτων του ανθρώπου να ενεργεί με σκοπό, σε συμφωνία με τη διανοητική του αντίληψη. Αρετή σημαίνει την εφαρμογή της σκέψης πάνω σε πρακτικές καταστάσεις και με συγκεκριμένες ενέργειες. Συνεπώς, η αρετή εξαρτάται τόσο από την κατοχή όσο και από την πρακτική άσκηση της διανοίας, ώστε η έλλογη ζωή του ατόμου να γίνει ο συνηθισμένος τρόπος συμπεριφοράς του, το χαρακτηριστικό του γνώρισμα ή η διάθεσή του.

Γ. Σαχακιάν, ό.π., σ. 146

- **Η αρχή της μεσότητας.**

Μολονότι η ορθή πράξη είναι πάντοτε ενάρετη, η απλή και μεμονωμένη ενέργεια της ορθής πράξης δεν καθιστά τον άνθρωπο ενάρετο. Όταν η ορθή ενέργεια πραγματοποιείται τακτικώς, μέχρις ότου ενσωματωθεί στην προσωπικότητα ως συνήθεια, τότε είναι που παράγεται αρετή. Η ενάρετη ή η ορθή πράξη είναι ένα μέσο ανάμεσα σε δύο ακρότητες. Ο Αριστοτέλης εμμόνως απαιτεί τη μεσότητα σε όλα τα πράγματα, επειδή η υπερβολή της πράξης είναι ανήθικη ή κακή. Οι ακρότητες είναι πάντοτε κακές, είτε πρόκειται για ακρότητα έλλειψης ή για ακρότητα πλησμονής. Η αρετή βρίσκεται ανάμεσα στις δύο ακρότητες. Όταν κανείς δεν μπορεί να κρατηθεί στο νεκρό σημείο του μέσου, τότε τον συμβουλεύει να κλίνει προς την πλευρά του λιγότερο κακού, να διαλέξει το μικρότερο από τα δύο κακά. Πάντοτε η μία ακραία ε-

κλογή θα είναι λιγότερο κακή από την αντιθετή της -για παράδειγμα, αν η αρετή είναι η ανδρεία και τα δύο άκρα είναι η δειλία και το θράσος καλύτερα θα είναι να επιλέξει κανείς τη δειλία παρά το θράσος, αν επί του παρόντος, η ιδεώδης αρετή, η ανδρεία, είναι αδύνατη. Κάθε αληθινή αρετή; ως το μέσον ανάμεσα στα δύο άκρα, αναγκάζει τον άνθρωπο να ζει σε αρμονία με το λόγο, να ζει μία έλλογη ζωή. Η μέση, η ορθή πράξη, σημαίνει να πράττεις το ορθό στο ορθό πρόσωπο, στον ορθό χρόνο, στην ορθή έκταση, με τον ορθό σκοπό και με τον ορθό τρόπο. Έτσι, το να πράττεις ορθά δεν βρίσκεται μέσα στις δυνατότητες του καθενός, παρά μόνο σ' αυτόν που είναι προικισμένος με τη γνώση και ικανότητα να πραγματοποιήσει την ορθή εκλογή και να ανακαλύψει την αλήθεια - όπως ακριβώς δεν μπορούμε να περιμένουμε από τον καθένα να βρει το ακριβές κέντρο ενός κύκλου.

ό.π., σσ. 147-148